

Esko Koivunen:

Isäni Väinö Koivunen

Väinö Oskari Koivusen juuret ovat Mouhijärvellä, kuten monen muunkin tamperelaisen. Vanhemmat Emma ja Alfred sekä veljet Hugo ja Ville muodostivat perheen, jonka isä Alfred toimi metsänvahtina. Perhe muutti vuosisadan alussa Tampereelle Jussinkylään. Muutto jatkui Epilään Mutka-Heikkilän taloon. Epilään rakennettiin myös lopullinen uusi omakotitalo. Taata, kuten Alfredia kutsuttiin, siirtyi tapettitehtaan palvelukseen. Emma toimi kansanparantajana, erikoisalana iilimadot, joilla pahaa verta imettiin pois.

Kokeesta Alkuun

Jo nuorena huomattiin Väinö liikunnallisesti lahjakkaaksi. Ura urkeni jo 1900-luvun alussa perustetun 'Epilän Koe'-seuran vekarakerhossa. Kasvun myötä monipuolisuus tuli esiin ja jo varsin nuorena hänet valittiin vanhemman veljensä Hugon kanssa 'Koe'-seuran jalkapallojoukkueeseen. Myös juoksijan lahjat tulivat esiin seuran viestijoukkueita valittaessa, ja niinpä hän useissa kilpailuissa kuului seuran 5 x 1000m:n joukkueeseen sekä kilpaili voitollisesti mm. v. 1913 'Kokeen' 9-ottelussa.

Epilän 'Kokeen' viestijoukkue v.1915, Väinö keskellä

Vuonna 1909 Pispalaan perustettiin urheiluseura 'Pispalan Alku', joka oli luontainen jatke 1905 valmistuneelle työväentalolle. 'Alun' vauhti kuitenkin hidastui, kun työväentalo paloi v.1910, mutta vain hetkeksi, sillä tilalle nousi 1912 uusi toimitalo ja 'Alun' toiminta jatkui.

Väinö Koivunen oli päässyt räätälin oppiin ja oppiajan päätyttyä hän sai kisällin nimikkeen. Samoihin aikoihin hän ja osa 'Kokeen' urheilijoista alkoi kiinnostua yhä voimistuvan 'Alun' toiminnasta siirtyenkin 'Pispalan Alkuun' v.1915 jälkeen.

Väinö oli kiinnostunut myös kulttuurista ja tähän avautui tilaisuus opettaja Kyösti Laineen ohjauksen alla toimivassa näyttämössä.

Katkerana kansalaissota keskeytti toiminnan. Väinö Koivunen liittyi Pispalan punakaartiin ja oli mukana kovissa Vilppulan taisteluissa. Punaiset joutuivat kuitenkin perääntymään Tampereelle. Myös Pispala luopui taistelusta ja Epilän harjun linjasta Väinö joutui vangiksi vapautuen 13.5.1918 ehdolla, että ei saa poistua paikkakunnalta.

Pispalassakin elämä alkoi elpyä, tosin kivuliaasti. 'Alku' kasasi uuden jalkapallojoukkueen, jota Väinö ja Valto Manninen lähtivät vetämään. Joukkue menestyikin varsin hyvin.

Näyttämön kakkospari

Vuonna 1920 Onni Virtanen valittiin työväentalon vahtimestariksi ja näyttämötoiminta – nyt työväenyhdistyksen nimissä – nousi kuin Fenix-lintu tuhkasta. Onni Virtanen, Väinö Koivunen ja Johan Stjärna toimivat ohjaajina.

Aikaa myöten Pispalan näyttämöstä kehittyi varsin korkeatasoinen amatöörinäyttämö. Ykkösparina olivat Onni Virtanen ja Eeva Jalonen, kakkosparina Väinö ja Aino Koivunen. Väinöä lehdet kehuivat 'Tukkijoen' Tolarina ammattiteatterin tasoiseksi. Myös 'Sysmääläisissä' tämä aviopari sai runsaat kehuja. Pystyipä näyttämö esittämään paljon voimavaroja vaativan operetin 'Pikku pyhimys'.

1930-luvulle tultaessa Väinö Koivunen sai vaatturimestarin arvon ja perusti vaatturiliikkeen. Hänet valittiin Vaatturimestarien kerhon sihteeriksi,

missä tehtävässä hän toimi useita vuosia. Kirjallisia näyttöjä ei valitettavasti ole tallentunut. Myös Pohjois-Pirkkalan köyhäinhoito-asiamiehenä hän toimi Pispalassa. 1930-luvun lapualaisvuodet olivat Pispalalle vaikeata aikaa. Voitolliset valkoiset määräsivät edelleen mitä lakeja noudatettiin ja miten. Aivan liian voimakkaaksi kasvanut 'Pispalan Alku' oli päätetty nujertaa. 'Tampereen Veikot' oli samalla listalla. Ensin TUL yritti painaa 'Alkua' onnistuen vain osittain erottaessaan seuran TUL:n jäsenyydestä sen 20-vuotisjuhlavuonna 1929. Heinäkuussa 1930 viranomaiset sitten sulkiivat Pispalan työväentalon. Toimipaikka ei enää ollut käytettävissä.

'Alkua' puolustamassa

Syyskuun 10. päivänä pidettiin seuran jäsenkokous. Johtokuntaa syytettiin toimitettomuudesta ja se erotettiin ja valittiin uudeksi puheenjohtajaksi Väinö Koivunen ja sihteeriksi Leo Suonpää. Vuoden aikana yritettiin pelastaa työväentalo. Lisäksi Koivunen ja Suonpää neuvottelivat TUL:n ja TUL:n Tampereen piirin kanssa 'Alun' omaisuuden turvaamisesta. Sovittiin, että TUL ostaa 'Alun' välineet nimellisellä hinnalla ja palauttaa ne myöhemmin Pispalaan perustettavalle seuralle. Niin varmana pidettiin 'Alun' lakkauttamista.

Maaherra katsoi yhdistyksen toimineen vastoin lakia ja hyviä tapoja ja kehotti apulaisnimismies Olavi Nummelinia haastamaan 'Alku' käräjille. Oikeuskäsittely alkoi 10.2.1932 syyttäjänä Nummelin, vastaajina Väinö Koivunen ja Leo Suonpää, jotka kiistivät jyrkästi syytteet. Asiaa puitiin useissa käsittelyissä. 29.10. odotettu päätös tuli "oikeudellisesti" muotoiltuna. Valitus katsottiin turhaksi eikä sitä käytetty. Näin Nummelin määrättiin hoitamaan pesän selvitys. Siinä selvityksessä takavarikoiti koko 'Alun' komean palkintokokoon. Niitä ei ponnisteluista huolimatta saatu koskaan takaisin.

Alku loppui, Tarmo alkoi. 22.8.1932 kutsuttiin koolle uuden seuran perustava kokous. Uusi seura perustettiin, mutta TUL:n Tampereen piirin ohjeen mukaisesti Väinö Koivusta ja Leo Suonpäästä ei saanut valita virallisiin tehtäviin. Näin varmistettiin pääsy yhdistysrekisteriin.

Eräänä päivänä valtiollinen poliisi saapui pidättämään Väinön, mutta jossain oli ollut vuoto. Väinö katosi yöllä ja poliisi veti vesiperän. Myöhemmin selvisi, että hänen piilopaikkansa sijaitsi Pispalassa.

Aika kului, syttyi sota, jonka aikana Väinö Koivunen toimi alueen väestösuojelupäällikkönä.

'Tarmon' toiminta lamaantui, puheenjohtaja Lauri Viita oli "siellä jossain". Väinö Koivunen tarttui ohjaksiin ja alkoi hoitaa jalkapallon junioritoimintaa, joka vilkastaikin nopeasti. Helmi Lahtinen ja Irma Virtanen vastasivat naisten toiminnasta. Menestystä tuli molemmilla alueilla.

Kaikki päättyi aikanaan, niin myös sota. Vajaan vuoden sisällä sodan päättymisestä suljettuna ollut työväentalo avattiin. Alkoi valtaisa toiminta niin kentällä kuin työväentalollakin.

Aika oli Tarmossakin poliittisesti kiihkeätä aikaa. Väinö toimi kuitenkin tasoittavana tekijänä sos.demien ja kommunistien

yhteenotoissa nauttien molempien osapuolten arvostusta. Lauri Viidan kanssa hän oli lykkäämässä alkuun Tarmon tulevaa valtalajia, koripalloa. Näyttämölle Väinö Koivunen ei enää palannut.

Vaatturien leikkukursseilla v.1945, Väinö oikealla

Katsoessani hänen elämäänsä, jossa vaikeistakin tilanteista hän selvisi aina kunniakkaasti. Monipuolisuus oli hänen valttinsa niin kulttuurin, liikuntakulttuurin kuin järjestöelämän parissa. Ammatissaan hänellä oli asiakkaita useista yhteiskuntapiireistä. Hänen arvostuksensa ja tekemänsä vapaaehtoinen työ kantoivat laajan sadon. Hän oli persoona, jolla oli vain ystäviä ja kavereita.